

TĚŠÍNSKÉ
DIVADLO
ČESKÁ SCÉNA

Edward Albee

VŠECHNO NA ZAHRADĚ

Ondřej Frydrych, Eliška Adamovská

Bára Kuboň Vidomská, Lenka Waślawiecowa, Jolana Ferenčowa

Eliška Adamovská, Šárka Hrabalová, Bára Kuboň Vidámská, Jolana Ferencová

**Ředitel Těšínského divadla
Umělecký šéf České scény
Dramaturgyně České scény**

Petr Kracík
Miroslav Liška
Magdalena Marie Franková

Inscenace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a města Český Těšín.

Edward Albee

Premiéra 30. září 2025

VŠECHNO NA ZAHRADĚ

Překlad
Úprava textu

Dana Hábová
Michal Spišák
Magdalena Marie Franková
Michal Spišák

Hudba
Scéna
Kostýmy
Dramaturgie

Slavo Solovic
Michal Hejmovský
Alena Schäferová
Magdalena Marie Franková

Režie

Janka
Richard
Jakub
Bořek
Paní Zúbková
Helena
Karel
Lucie
Albert
Lenka
Matěj

Eliška Adamovská
Ondřej Frydrych
Petr Sutorý
Marek Moravec
Lenka Waclawiecová
Šárka Hrabalová
Zdeněk Hrabal
Bára Kuboň Vidomská
Denis Kuboň
Jolana Ferencová
Zdeněk Klusák

Představení řídí
Text sleduje

Dominik Grác
Libuše Berková nebo
Pavla Cwiertková

Jolana Ferencová, Zdeněk Hrabal

Edward Albee a jeho kritický svět

Pokud by měly rozervanost a vykořeněnost lidskou tvář, mohla by připomínat Edwarda Albeeho. Narodil se v roce 1928 ve Washingtonu a ve dvou týdnech byl adoptován bohatou rodinou Albeeových, jejíž jméno bylo spojeno s vaudevillovými divadly. Navzdory absenci pokrevních vazeb se Edwardova povaha i osobní příběh podobaly zkušenostem předků, kteří mu dali jméno. S dědečkem, zakladatelem impéria, sdílel nestálost, kvůli které starý pán utekl k cirkusu, s otcem pak introvertní povahu.

Zatímco pasivní a neprůbojný otec hledal útěchu v náručí kabaretních zpěvaček, doma panovala pevná a neúprosná ruka matky. Frances pocházející z chudého prostředí ráda dávala na odiv své vyvdané postavení a majetek. V jezdeckém obleku a s bičíkem neustále v ruce řídila domácnost s razancí generála. Ze syna hodlala vychovat „pořádného chlapa“; v jedenácti letech ho poslala na internát, do divadel ho vozil Rolls-Royce a pohyboval se ve vybrané společnosti. Měl přístup ke všemu, o čem se mu jen mohlo snít – kromě lásky a něhy.

Albee se tak záhy začal bouřit proti pokrytectví společenské smetánky, v jejíž izolované realitě byl vychován, v důsledku čehož byl vyhozen z internátu. Stejný scénář se opakoval na vojenské škole a studium tak dokončil ve veřejných institucích, kde

postupně rozvinul svůj literární talent. V textech se vypisoval z dětských traumat a konfliktů s rodiči, specificky pak vykresloval svou nenávist vůči ženskému pokolení, které v jeho světě v té chvíli reprezentovala despotická matka.

Po neúspěšném pokusu o studium na Trinity College se vrátil domů, kde se jeho už tak napjatý vztah s rodiči vyostřil na maximum. V zoufalé snaze popřít všechno, co reprezentovali, začal brát drogy, dopouštěl se nejrůznějších podvodů a kradl. Nakrátko se pokusil vyjít vstříc matčině snaze udělat z něj lepšího člověka, dokonce se zasnoubil, brzy na to ale svůj slib odvolal, z domova utekl a zpřetrhal s rodinou všechny kontakty. Nový život začal budovat v nuzných podmínkách v New Yorku, kde sdílel byt s Williamem Flanaganem. Toto spojení mělo později velmi zásadní vliv na jeho úspěch a můžeme se také domýšlet, že se otisklo skrze určitý hudební rytmus, který je pro jeho texty specifický.

V roce 1958 se ocitl na pokraji osobního zhroutení, bojoval s alkoholismem a později toto období označil jako „život v temné kupoli“. V té době napsal svou přelomovou jednoaktovku *The Zoo Story*. Americká divadla ji odmítala jako příliš provokativní, ale díky kontaktům jeho spolubydlího Flanagana byla uvedena v Berlíně, stejně

jako další jeho hry, například *The Death of Bessie Smith*, reagující na rasismus a selhání americké společnosti. Albee tvrdě kritizoval mýtus americké svobody, která dle něj byla „svobodou pouze pro bílé“. V souvislosti s tím zmiňoval například úmrtí zpěvačky Bessie Smith, jejíž barva kůže dovolila lékařům naprosto popřít Hippokratovu přísahu jen proto, že na čelní stěně nemocnice nevisela cedule „colored“, tedy pro „barevné“.

Evropské nadšení Albeeho tvorbou se stalo jeho cestou na domácí scény, kde ovšem figuroval jako velmi provokativní autor. V roce 1962 šokoval domácí publikum dnes již legendární hrou *Kdo se bojí Virginie Woolfové?*, kde analyzoval krizi manželství, selhání iluzí a potřebu existenciální pravdy. Divadlo se pro něj stalo zrcadlem společnosti, v němž měl divák odhalit své vlastní nedostatky. Albee nastavoval zrcadlo Americe během vrcholného období studené války, v čase hnutí za občanská práva, v době rasových nepokojů a kontrakultury. V souvislosti s tím je označován jako pokračovatel autorů Arthura Millera (*Čarodějky ze Salem*) a Tennessee Williamse (*Kočka na rozpálené plechové střeše*).

Postupně Albee dozrál jako člověk, jako osobnost i jako autor. Stylisticky se pohyboval na velmi široké škále – od experimentů přes ne-hry až po dramata vystavená na existenciální filozofii. Preferoval scénografický minimalismus, důraz kladl na vytvoření napětí mezi realitou a iluzí a skrze otevřená zakončení nutil diváka se aktivizovat. Odmítal jasnou dichotomii

hrdinů a padouchů, místo toho ukazoval rozporuplnost, vnitřní rozervanost a tragiku moderního člověka. Jeho cílem bylo vést diváka k sebereflexi, otevřít jej přítomnosti a pravdě o sobě samém.

Ve volném čase se pak věnoval aktivitám poněkud podivným; příkladem mohou být soudní procesy, které vedl se svými přáteli a známými během společných večírků. Podezřelí byli obviněni z nejrůznějších zločinů, z nichž nejstrašnějším byla nudnost. Pakliže je Albee shledal vinnými, čekalo je nemilosrdné vypovězení a zapuzení z jeho společnosti. Tuto kratochvíli dokonce zvětčil v jedné ze scén již jmenované hry *Kdo se bojí Virginie Woolfové?*. Vedle toho ale také miloval zvířata, která snad nepřekvapivě vnímal jako mnohem lepší společnosti než lidské bytosti.

Příběh prvního uvedeného titulu *Všechno na zahradě* ve všech ohledech zrcadlí Albeeho zálibu v provokování společnosti. Spolu s přáteli začal připravovat produkci, jejíž hvězdné obsazení a líbivý titul propagovaný evokací klidného předměstského života lákaly publikum na laskavou komedii. Hned ve druhé části inscenace se však naplno ukazuje Albeeho kritický duch. Nabízí divákům možnost smát se nedostatkům a nedokonalostem společnosti, jež se navzdory zdánlivé dokonalosti začíná projevovat jako nesnášenlivá vůči lidem, kteří se dopouštějí onoho strašlivého zločinu jinakosti.

Publikum by možná nebylo tak překvapené, kdyby věnovalo pozornost skutečnosti, že Albee text přepracoval. Původní drama

totiž napsal britský autor Gilese Cooper, inspirován údajně skutečnou událostí z Long Islandu ve státě New York, jako kritiku evropské poválečné společnosti. Albee vytvořil tři možné závěry, které se liší mírou explicitnosti, s jakou kritizoval Američany žijící svůj sen na úkor druhých.

Vznikl tak text univerzálních kvalit – pro společnost bohužel, pro umělce bohudík. Přesto jsme se rozhodli text jasněji lokalizovat do středoevropského prostředí, a to s odkazem na oba autory, kteří si tento příběh zvolili jako ukázkou lidské malosti a pokrytectví, tedy vlastností, které mnohdy u jiných odsuzujeme jako nevhodné a nemorální a pak se jich v drobných, téměř neviditelných okamžicích dopouštíme taky. A onen černý had nenávisti se pak dále tichounce a nerušeně proplétá krásami stvoření, zázraky Edenu, božské zahrady, v níž si lásku podmiňujeme pravidly a toleranci zárukou výhod pro nás samotné. Hledáme své hrdiny, k nimž můžeme vzhlížet, a padouchy, jež můžeme nenávidět. Ale kým jsme v takové dichotomii my sami? Obyčejní, nedokonalí, dobří a chybující.

Zdroje:

Kazimierz Piotrowski, *Edward Albee*
Władysław Pawlak, *Zycie po amerykańsku*
Larissa MacFarquhar, *Passion Plays*

Denis Kuboň

Marek Moravec, Ondřej Frydrych

Šárka Hrabalová, Zdeněk Klusák, Bára Kuboň Vidomská

0 příliš drahém chlebu

Člověk bedlivě pečující o bohatství své zahrady ví, jak krásně proměnlivá je příroda v cyklu ročních období, a protože změnu tradice nemá ve své moci jen společnost, ale také příroda, stává se trendem nový typ léta. Už nezažíváme jen krásné teplé období, v němž dozrávají plody matky země, naopak máme jedinečnou možnost nahlédnout do domácnosti pekelné, v níž se vaří každá buňka hříšníka. Takové změny jsou zdraví nebezpečné, pojďme se tedy zchladit vzpomínkou... třeba na vánoční svátky. Sníh, láska, sounáležitost... nebo ne?

Na mysl mi přichází vzpomínka na jednu z bohulibých částí studentského života, kterou jsou brigády. Snad ve snaze utužovat charakter mi vždycky život poslal do cesty práci, kde jsem byla v přímém kontaktu se zákazníky. Bez ohledu na to, jaké rozporuplné obrazy se mohou s takovými profesemi vázat, jedno je společné – v přímém kontaktu s lidmi poznáte spoustu osobností, charakterů, příběhů i povah. A ve snaze zachovat si zdravý rozum si pak člověk začne hledat cestičky, jak se s denním přívalem těchto informací vyrovnávat. Osobně jsem si s trochou nadsázky vybrala výzkum zákaznického chování nejen v mezilidské komunikaci, ale i ve vztahu k sobě samé a vlastní peněžence.

Zcela logické by bylo sledovat proměnu vzorců ve vztahu k vývoji trhu a cen, ovšem jinou cenovou lekci této životní etapy byla také dovednost vypouštět logiku v okamžiku, kdy se snažíte pochopit fungování jiného člověka. Odměnou za to je nekončící sebezvzdělávání v aplikaci laskavého pochopení vůči nedokonalosti lidství vlastního i cizího, trpělivost v okamžicích slabosti, schopnost mlčet, když se ozývá hlas závidi a nenávisti.

Pakliže je vážený čtenář nadšencem akademických výzkumů, dovolím si požádat o odpuštění, že nesplním žádané náležitosti a z pozice autorské se oddám prostému vzpomínání. Cenou exkurzí do absurdity lidských zvyků bývala právě zimní období, počínaje posledními listopadovými dny. Navzdory hypermarketovému charakteru svého pracoviště jsem měla možnost poznat několik stálých zákazníků, se kterými si člověk mohl vybudovat jistý profesní vztah. Společně jsme si mohli celoročně stěžovat na neustále rostoucí ceny zboží, zvláště u neobyčejnějších položek, které ze snídaně zahrnující chleba se šunkou udělaly finanční zážitek hodný michelinské restaurace.

Jak ovšem postupně ubývalo dne a temnota nemilosrdně pohlcovala svět, začaly vánoční ozdoby vyvěšené s dlouhým

Ondřej Frydrych

předstihem zvěstovat příchod krutých časů. Údržba pečlivě promazávala kolečka košíků, správa doplňovala obsah lékárníček. Z všeobecně oblíbeného kávového nápoje se stal nejzásadnější z KPZ (kofeinů poslední záchrany), vedoucí jednotlivých oddělení nakoupili z rezerv antidepresiva v podobě sušenek a čokolády, dokonce jinak netečné vedení zajistilo, aby měli všichni zaměstnanci nejméně jedno teplé jídlo týdně – a pak se konečně otevřely brány adventního mordoru. Divoké řady nakupujících, kteří do sebe agresivně vráželi ve snaze dostat se dopředu, aby v hromádách dárkového zboží vystaveného a vysmívaného již měsíce dopředu našli ty nejméně rozhrkané kousky. Hlavně mít od všeho dost, hlavně nedovolit, aby ten druhý měl o něco víc. To by si to pak museli vyřídit.

Obvykle samotářští zákazníci přicházeli na nákupy s doprovodem, aby mohli společně vézt tři vozíky, jejichž omezené rozměry nemohly dostat potřebě davu dychtícího po vlastnění. Ti, s nimiž jsem jindy pomlouvala světovou krizi, přicházeli s nákupy, jejichž objem by zajistil několik rodin během týdenního výpadku všeho, co zajišťuje luxus současnosti. Jednou jsem si dovolila nesmělou otázku, zda se jedná o sousedskou výpomoc ve snaze vyhnout se tomu divokému humbuku kolem, a dostalo se mi zamítavé odpovědi. S nadějným povzdechem, že snad se nic z toho nezkazí, než přijdou Vánoce, nejspíš nevyslyšeným, když jsem o dva

týdny později jako v déjà vu opět markovala totéž. A pak ještě jednou po skončení vánočního shonu... a během lednových výprodejů... a při únorových doprodejích. Než přišly Velikonoce, stihli jsme si ještě jednou povzdechnout nad cenou chleba a nad sociální nespravedlností plynoucí z neférového zvýhodňování těch či oněch.

Prožila jsem těchto zázračných měsíců několik, všechny v laskavém chladu zimy vysypaly z rukávu zázraky, jež léčily nedostatky rovnítkem mezi být a mít. Promlčela jsem spoustu nenávisti vůči jiným i vůči sobě. Tak to žádala společnost. Všechno jsem pohřbívala v zahradě vlastní duše.

Tak to bylo správně.

Nebo ne...?

Magdalena Marie Franková

Šárka Hrabalová, Zdeněk Hrabal

Bára Kuboň Vidomská

Eliška Adamovská, Petr Sutorý, Ondřej Frydrych

Michal Spišák

režisér

Michal Spišák označuje sám sebe za „divadelního nomáda“, který rád přechází z jednoho divadla do druhého, přičemž za mimořádně naplňující považuje návraty k opakované spolupráci tam, kde první inscenace dopadla úspěšně. Po studiu estetiky a dějin umění na Univerzitě Komenského v Bratislavě začal Spišák studovat divadelní režii na DAMU v Praze, přičemž svá studia dokončil v 90. letech na VSMU v Bratislavě.

Během své kariéry režíroval inscenace v mnoha divadlech v České republice i na Slovensku. V Česku mohli diváci vidět jeho práci například v Divadle Rokoko v Praze, Městském divadle Kladno, Moravském divadle Olomouc a naposledy také ve Slezském divadle Opava. Na Slovensku spolupracoval s většinou významných divadelních institucí – Divadlem Jána Palárika v Trnavě, Divadlem J. G. Tajovského ve Zvolenu, Malou scénou SND, Státním divadlom Košice, Divadlem Andreja Bagara v Nitře i bratislavským Divadlem Aréna.

Jeho režijní repertoár je široký a zahrnuje jak klasická, tak současná díla. Režíroval řadu her z klasického repertoáru, včetně textů A. Strindberga, T. Williamse,

F. G. Lorcy, Marivauxe, Goldoniho či Shakespeara, kterých si cení pro jejich hlubokou intelektuální výpověď. Zároveň pravidelně uvádí současné komedie autorů, jako jsou Ch. Durang, J. Anouilh, R. Hawdon a G. Cooney. V posledních letech také rozšířil svou uměleckou působnost o operní režii. Výrazným způsobem se zapsal například v Divadle Aréna, kde režíroval dvě oceňované konverzační komedie: *Bella Figura* od Yasminy Rezy [2018] a *Ledvina* Stefana Vögela [2021]. Od ledna tohoto roku je šéfem činohry Slezského divadla v Opavě. Kromě činoherního a operního divadla se věnuje i dabingu a tvorbě dokumentárních filmů. V Těšínském divadle režíroval inscenace *Tango* a *Anna Karenina*.

Vážení diváci,

jmenuji se Magdalena Marie Franková a jsem nová dramaturgyně České scény. Celý můj život je úzce spjat s Těšínskem, jeho kulturou i jazykovým bohatstvím, a tak je můj nástup do Těšínského divadla takřkájící návratem domů.

V roce 2019 jsem jako gymnazistka zasedla ve studentské porotě Festivalu divadel Moravy a Slezska, v té chvíli zcela nepolíbená světem jeviště. V průběhu festivalových debat mne oslovilo několik osobností, v čele s ředitelem TD Petrem Kracikem, díky jejichž intervenci jsem své studijní touhy obrátila k divadlu. V současnosti dokončuji magisterský obor na Katedře divadelních a filmových studií Univerzity Palackého se zaměřením na divadelní, televizní a rozhlasová studia. V Těšínském divadle jsem dosud působila především jako recenzentka a své znalosti i dovednosti jsem rozšiřovala kontaktem s různými scénami a festivaly. Participovala jsem coby recenzentka na festivalech jako Divadelní svět Brno, účastnila se kritické rezidence při festivalu Divadelná Nitra a díky projektu divadelního institutu jsem v rámci sblížování české a polské kultury *odwiedziła sporo polskich teatrów i instytucji kulturowych w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Wałbrzychu.*

Na akademické půdě se věnuji výzkumu slezské kultury, dějinám Těšínska a performativním aspektům budování regionální identity, zejména ve vztahu k našemu krásnému kraji, díky němuž jsem se naučila vnímat bohatství světa v jeho pestrosti. Zajímám se také o odkazy antiky a středověku, které jsem měla možnost blíže poznávat například při studijních výjezdech do italské Parmy nebo nizozemského Groningenu.

Upřímně doufám, že v dramaturgii, kterou pro Vás budu připravovat, najdete trochu smíchu, trochu radosti, trochu zamyšlení i trochu naděje. A snad budu moci přispět svou troškou do vzájemnosti, kterou se snažíme budovat mezi lidmi i mezi národnostmi.

S úctou

Magdalena Marie Franková

Petr Sutory

Ředitelka provozu a ekonomiky Ing. Iris Heclová

Šéf jevištního provozu Roman Sekula

Šéf provozu světél a zvuku Vladimír Rybář

Vedoucí dekorační dílny Kristina Libosková

Vedoucí krejčovny Karin Kohutková

Vedoucí vlásenkárny Šárka Szeligová

Vedoucí rekvizitárny Josef Kurek

Vedoucí garderoby Jana Černá

Světla Robert Kurkiewicz / Dariusz Molicki

Zvuk Dominik Malyjurek / Martin Hronek

Vlásenky Milena Faltová

Rekvizity Ivana Kolondrová

Garderoba Jana Černá / Monika Minarzová

Jevištní technika Jiří Ponča / Jindřich Tesarczyk / Jiří Gebhart

Ředitelka obchodu a komunikace MgA. Kateřina Mertha

Šéf obchodního oddělení Mgr. et Mgr. Daniel Jeleň

Redakce programu Magdalena Marie Franková

Jazyková korektura Martina Bojdová

Foto Miroslav Pawelek

Grafický zlom Václav Martinčík

Tisk Infiniti Art, s. r. o., Český Těšín

Nositelé autorských práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní, literární,
audiovizuální agentura, z. s., Krátkého 143/1, 190 03 Praha

Pořizování zvukových nebo zvukově obrazových záznamů je zakázáno

Inscenace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky,
Moravskoslezského kraje a města Český Těšín.

TĚŠÍNSKÉ DIVADLO ČESKÝ TĚŠÍN, p. o.

Ostravská 67, 737 35 Český Těšín

tel.: +420 558 746 022/23

e-mail: obchodni@tdivadlo.cz

www.tdivadlo.cz

VSTUPENKY, PŘEDPLATNÉ, DÁRKOVÉ KARTY

Informační centrum a pokladna TD

náměstí ČSA 1222/10, Český Těšín

nebo hodinu před představením v TD

Moravskoslezský
kraj

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

Č E S K Ý T Ě Š Í N

KVĚTINKA
Dárková M

Mediální partner:

